

Stel dat we het hondje uit de Nachtwacht zouden verwijderen

Posted on 1 april 2023 by Bart Collard

Het werk van de Britse auteur [Agatha Christie](#) wordt beoordeeld door zogenoemde *sensitivity readers*. Deze lezers maken inschattingen over de gevoeligheid van een boek en geven sterke adviezen aan boekhandels en klanten.

Tegenwoordig passen ze steeds vaker de oorspronkelijke woorden van een auteur aan om kwetsingen te voorkomen of te doen stoppen. In de woorden van de [NOS](#) over het werk van Christie: 'Verwijzingen naar ethniciteit, zoals zwart, Joods of zigeuner, zijn geschrapt. Hetzelfde geldt voor termen als 'oosters' en het n-woord.'

Het werk van Christie wordt gedekoloniseerd. Hoewel de evolutie van taal niet per se verkeerd is, en sowieso onvermijdelijk, slaat het Westen daar flink in door.

Eerst Fleming en Dante

Eerder werden al de boeken van [Ian Fleming](#) over James Bond en de boeken van Roald Dahl onder de loep genomen. Kennelijk moet oude literatuur voldoen aan de

hedendaagse morele normen. Daarom werd overigens ook de klassieker *De Goddelijke Komедie* van [Dante](#) aangepast.

In de nieuwste versies van het boek wordt de islamitische profeet Mohammed – anders dan Dante ooit zelf bedacht – *niet* in een diepe laag van de hel geplaatst. Zonder toestemming van de auteurs worden hun werken – al dan niet jaren na hun dood – aangepast door een taalpolitie.

Stel dat de kleur van de sjerp van de commandant in *De Nachtwacht* veranderd wordt omdat wordt gevonden dat die kleur agressie uitlokt. Of dat het hondje uit het schilderij verwijderd moet worden, omdat zijn aanwezigheid het idee wekt dat dieren huisdieren mogen zijn. Het zou de grootste onzin zijn, omdat het zou ingaan tegen Rembrandts idee over zijn kunstwerk. Hij is de bedenker en maker ervan. Hoe zouden aanpassingen aan een werk immers gelegitimeerd kunnen worden?

Wat voor dit hypothetische voorbeeld over *De Nachtwacht* geldt, geldt ook voor de boeken die *sensitivity readers* bewerken. De ideeën en werken van auteurs worden nu aangepast omdat ze iemand niet bevallen. Daarnaast worden aan de oorspronkelijke auteurs woorden toegeschreven die zij nooit gebruikt hebben.

Wie mag censureren?

Christopher Hitchens stelde zijn toehoorders de vraag: 'wie wil *jij* dat voor jou bepaalt wat je wel en niet mag lezen, kijken of horen?' Zou elk individu dat niet zelf moeten bepalen? Daarom stelt Floris van den Berg in zijn recente boek *Het Spook van Woke*:

'Het is een deplorabele pedagogische en literaire misvatting dat literatuur en kinderliteratuur politiek correct en moreel verantwoord moeten zijn.'

Van den Berg meent dat het prima is om te reflecteren op literatuur en om gewoonten of de moraal uit andere tijden te bekritisieren, maar dat betekent nog niet dat de historische werkelijkheid aangepast moet worden.

Verbannen woorden

Coen de Jong wijst in zijn boek [Wokeland](#) op allerlei woke taalvoorschriften in de werkomgeving van universitair docenten. Dat is herkenbaar. Toen ik recentelijk een

gastcollege gaf aan een Nederlandse universiteit ontving ik van de coördinerende docent complimenten voor de inhoud, en vooral de vorm, van mijn les.

Ik kreeg één tip mee. De docent was het er zelf niet mee eens, maar waarschuwde me dat een collega in de problemen was gekomen omdat hij zijn les – net als ik nu dus – had geopend met de woorden ‘goedenavond dames en heren, jongens en meisjes’. Die opening kon als transfoob worden gezien, zo werd me gewaarschuwd.

Nu gaat het in dit voorbeeld niet om het aanpassen van woorden in boeken, maar hetzelfde mechanisme speelt een rol. Bepaalde woorden moeten volgens de taalpolitie worden verbannen. In boeken gebeurt dat volgens Van den Berg omdat wordt gedacht ‘dat afkeurenswaardige handelingen en opvattingen die in boeken staan [via die literatuur] goedgepraat of zelfs ‘gepromoot’ worden’.

Natives wordt locals

In het werk van Agatha Christie wordt de term *natives* (inheemsen) veranderd in *locals* (plaatselijke bewoners). Die woorden hebben een verschillende betekenis en daarmee verandert dus ook de context van het verhaal. Iemand kan makkelijker *local* worden dan *native*.

De zestigjarige die al 30 jaar in De Pijp in Amsterdam woont kan gezien worden als *local*, maar hij is geen *native*. Waarom wordt de term voor ‘inheems’ dan niet meer gebruikt? Kennelijk omdat het woord zou refereren aan koloniale tijden. Zulke vergezochte redeneringen komen steeds vaker voor. De [NOS](#) schrijft over de beslissing van de *sensitivity readers* van het werk van Christie namelijk ook:

‘Een vrouwelijk bovenlichaam wordt niet langer omschreven als “van zwart marmer” en een rechter heeft niet langer een “Indiaas temperament”. En Miss Marple verbaast zich in *A Caribbean Mystery* niet langer over “zulke prachtige witte tanden”, die een hotelmedewerker in haar mond heeft.’

Slachtoffer van de taalpolitie

Elke potentiële kwetsing of generalisatie omtrent een vermeende minderheidsgroep wordt aangepakt door de taalpolitie, de *sensitivity readers*. Na Dante, Fleming, Dahl – en waarschijnlijk reeds veel anderen – is nu ook Agatha Christie aan de beurt.

Christie's werk wordt gedekoloniseerd. Voorlopig is onze samenleving nog niet

verlost van het wokevirus. Daarom is het belangrijk om het ondanks herhaalde waarschuwingen te blijven bekritisieren.

Bart Collard is criminoloog en publiceert regelmatig in Wynia's Week. Hij schrijft een proefschrift over de rol van ideologie bij islamitisch terrorisme.

De donateurs maken **Wynia's Week** mogelijk. Doneren kan op verschillende manieren. Kijk **HIER**. Hartelijk dank!